

GAUDEO

P. Barrera

Rocha de Pinna, II, 308

completo

...maõ Eloij Sculp.

No Arco do Cego

RAPHAELIS THORI

DE

PAETO SEU TABACO

CARMINUM

LIBRI DUO,

IN PAETISUGORUM GRATIAM,

AEQUE AC PRAECIPUE COLENTIUM

SOTEROPOLITANIS BRASILIAE IN ARVIS,

DENUO TYPIS COMMISSI,

CURANTE

FR. JOSEPHO MARIANO VELLOSO.

ULYSIPONE,

TYPOGRAPHIA DOMUS CHALCOGRAPHICAE, AC LITTERARIAE AD ARCUM CAECI.

M. DCCC.

Cum permissu Regio.

OMNIBUS PAETI-SUGIS.

Morbifugæ vires plantæ, miracula stirpis
Cælitus ostensæ, partes diducit in omnes
Thorius, et primo fumos orditur ab ovo.
Vos quibus ad Pætum vigilanti stertere naso
Fumigerisque placet replere vaporibus auras,
Ore favete omnes, cælo delabitur alto
Planta beata, udo non aspernanda cerebro.
Scilicet in mediis habitat vis enthea fumis,
Et parvo ingentes clauduntur cortice vires.
Ludrica narrantur, sed et hæc quoque seria ducunt,
Veraque sub ficto latitat sapientia Pæto.

LUD. A KINSCHOT.

LECTORI.

BIennium fere est, Amice Lector, ex quo venustissimum de Pæto opus, a quibusdam tamen vel incuria vel potius inscitia, distortum, neque parva sui parte mutilum, in manus nostras incidit: quod cum plurimorum calculo approbaretur, et exquisitissimis quorundam se palatis approbasset, nullo modo diutius premendum nobis videbatur. Cæterum cum emendatius exemplar hactenus deesset, ab autore, licet nec de facie tum nobis noto, petere illud non erubui. Qui, ut est mirifice humanus, voto ac petitioni nostræ protinus subscripsit. Itaque exemplar, partim ad incudem revocatum, partim media plus par-

parte auctum, ad nos misit. Cui comites, festivitatis atque urbanitatis plenissimas, adjunxit. Litteras nimirum: quas editioni huic si præfationis vice in ipso limine præmitterem; neque abs re, neque abs argumento alienum me facturum arbitrabar. Absit enim, ut labores aliorum mihi putide adscribam: absit ut vel in mustaceo laureolam, vel gloriam ex fumo quæram. Autor operis est Raphael Thorius, ut Medicus, si quisquam hodie, præclarus, ita et Poeta non vulgaris. Argumentum quidem leve ac ludicrum videtur, verum quod a tali Medico tractatum, non delectat modo, sed et docet. Nisi siquis viro summo Fracastorio Siphyliden objicere audet, qui ex argumento prope infami famam sibi peperit: et talem quidem, qualem nec ex arte Medica, si eruditis fides hic habenda. Nisi quod ex eadem arte illud, cum qua felicissime poesin junxit. Pæti originem acceptam

tam

tam Bacco ferri hic videbis. quam apposite, non possunt, nisi fallor, ignorare, qui *Plerumque alternis admiscent pocula fumis.* Tu, Lector, fave operi ac fruere, et, ubi interiore Pæti nota animum subinde recreaveris, versiculi istius memor esto,

Usus habet laudem, crimen abusus habet.

LUD. A KINSCHOT.

D. LUDOVICO A KINSCHOT

S. P.

PRO tam insperato bono gratias ago, ut possum, maximas, Vir Clariss. non tibi tantum, sed et viris magnis D. D. Rutgersio et Heinsio, quod inter vos opipare sum epulatus; non ut conviva solum; sed etiam ut parochus siquidem ex lusibus meis accessit aliquid vestrae festivitati. Nunquam equidem speraveram tam dextrum in illo poematio Apollinem, ut talibus palatis placerèt, nec ut sedecim annorum aetatem ferret foetus in auras temere projectus, non consilio conceptus, non cura formatus. Quando tamen bono suo fato tam amicos invenit susceptores, non fraudabo illum sui genii beneficio, nec vos vestra expectatione. Immo vero liberalius agam cum liberalibus; adjuncto fratre juniore paulo curiosius composito. Utrumque vestro omnium arbitro-expono, et permitto. Edite in lucem, quando putatis placere posse. sed editum fovete: patri, ut coepistis, favete, et contra Catonum censuram defendite ludentem inter pueros senem. Quod autem rem aliis amicis negatam vobis concedo, rationes, fuerunt locus et personae. Crimen hic est inter nos esse Poetam, nec sani cerebri habetur qui post primam lanuginem in Parnasso somniat. Vobis istic alia est sententia, quibus placent Musae etiam cum sua canitie. qui delirii accersitum Sophoclem lecta ejus tragoedia absolvitis. Porro in hoc litterarum genere Reges cum sitis, merito Judicum partes sustinetis,

ut

ut nemo ausit vestris arbitriis derogare. Atque hoc me in periculosa alea consolatur, quod, quem semel vestro calculo approbaveritis, nemo audebit condemnare. Tibi vero, Vir Praestantissime, iterum atque iterum gratias ago, quod de facie ignotum tam amice compellasti, quod me tuo amore dignum putasti, quod denique foetus miselli curam subire dignaris. Ut referam, nil aliud possum, quam ut petitioni tuae subscribam, quod libens volens facio. Mitto igitur priorem Hymnum correctum: cui, adaucta supellectile, secundùm adjunxi. Mallem utrumque inscribi libri nomine, quam Hymni. Caeterum magis sollicite excusarem hujus operae levitatem, nisi argumentum cum arte meae conveniret. Ut ut sit, nunquam paenitebit tantis auctoribus in scenam prodiisse. Epigramma tuum elegantissimum in fronte apparere gaudebo, ad operis et opificis ornamentum; qui tibi in hoc amicitiae vestibulo animum et manum in pignus aeternae sinceritatis porrigit. Vale.

Londini 18. *Feb. M.DCXXV.*

TA-

TABACOLOGIA,
SEU
CARMEN DE PAETO.

LIBER PRIMVS.

INnocuos calices, et amicam vatibus herbam,
Vimque datam folio, et læti miracula fumi
Aggredior. Tu qui censu decoratus Equestri
Virtutem titulis, titulos virtutibus ornas,
Antiquum et Phæbi nato promittis honorem,
Tu Paddæe fave: nec enim præstantior alter
Morbifugæ varias vires agnoscere plantæ,
Inque tubo genitas haurire, et reddere nubes.
Da puer accensum selecto fictile Pæto,
Vt Phæbum ore bibam: quis enim sine Sumine Pæti
Digna canat Pæto, et tantis se comparet ausis?
Non inventa homini humanos adolevit in usus
Nobilis herba, patri sed primum visa Lyæo,
Cum madidus siccos thyrso subduceret Indos,
Notuit, ad seros, et claruit inde nepotes.
Forte per æstatem tesquis arentibus hostes
Norat in insidiis meditari prælia Bacchus,
Arma jubet celeresque jugo subjungere lynces,
Bassaridasque sequi, Silenum accedere curru
Mandat, et in pugnam totis exardet habenis.
Pone sequebantur lixæ, jumentaque multo
Tarda onere, et lentis congesta viatica plaustris,
Et claudus senio Sileni vector asellus:
Dumque volat furiata phalanx, inimicaque quærit
Agmina, per vastas et lassa vagatur arenas,

Dira fames, urgetque sitis, defectaque succo
Membra labant, desunt ipsi sua munera Baccho;
Amphora Sileni curru subversa jacebat
Amplo exhausta sinu; sitienti ambusta dehiscunt
Ora Seni, ardentes dum ducit hiatibus auras:
Mænades, et satyri, multumque proterva juventus
Impatiens scrutatur aquas per viscera terræ,
Nequicquam; de se tandem sibi pocula quærunt,
Et salsum potant, quem dat vesica, liquorem;
Pocula spurca nimis; sed et hæc quoque pocula desunt
Increscente siti, venis et deficit humor.
Spes tum accisa omnis, façiesque miserrima rerum
Apparet; tostas alij de faucibus atris
Exhalant animas: alij per mutua fundunt
Vulnera, quem rapiant ante ultima fata, cruorem.
Jamque acies moribunda cadit quum valle remota
Eminus obscuri facies confusa vireti
Visibus occurrit dubiis: tumque Evius altum
Inclamans, duremus, ait, tantisper in armis,
O Socij, optatam vicina in valle salutem
Aspicio: hic lentos toto conamine gressus
Accelerant, renuuntque mori, venasque supremo
Sanguine manantes animae spiracula claudunt.
Vtque propinquabant, altis se prodit opacum
Stipitibus nemus, et folijs spectabile vastis.
Euge! meis, clamat, cognatam vitibus herbam
Agnosco, munusque Deûm. Sed plura volenti
Surda manus, latas tenero de caudice frondes
Carpit, et ignoto latrantia viscera succo
Demulcet; viridis stillat sub dentibus humor.
Non tamen oblatas Sileni provida virtus

Prae-

Praecipiti vorat ore dapes, sed cautior usu
Haeret ab exemplo documenta abstemius optans.
Nec mora: quis patulis lateat sub frondibus error,
Eventus docuit: totis (mirabile) castris
Evomitur, caditur que velut cum gurgite pleno
Ingruit admissi miranda potentia Bacchi;
Volvitur in gyrum tellus, caelumque videtur
Nubibus adductis surgenti occurrere terrae:
Tum sopor obrepit, somnique invicta cupido
Germanam dubia praesagit imagine mortem;
Capripedes mediis diffusos stertere arenis
Cernere erat, disjecta solo defessa furentum
Membra Mimallonidum devota jacere sepulcro.
Mox ubi discusso longi languore veterni
Plenior ex adytis in singula membra recurrit
Spiritus, amissae redierunt corpore vires
Surgere tunc alacres, pedibusque insistere firmis,
Et fulgere oculis, thyrsum que vibrare lacertis
Fortibus, absentesque lacessere vocibus hostes.

Attonitus monstro, non huc sine numine, amici,
Appulimus, Silenus ait: nec dona Deorum
Despicite, ingenitas vires, nec nomina Bacchi,
Nec pudeat certa salvos á morte fateri
Caelitus ostenso vitam debere Tabaco:
Advenisset enim languentibus integer hostis,
Victa siti manus haec cecidisset victima ferro,
Tinctaque venisset victoria sanguine nullo;
Nunc veniat, validasque manus, animosque viriles
Sentiat, et, si mens suadet, fera praelia tentet:
Sed rationis opus; superum nec munera caeco
Contemeranda usu, si quid sapit ista senectus,

Viribus eximiis permistum in stirpe venenum
Delitet: in ventrem virides ne mittite succos,
Mandite nec folia ingestis confusa salivis:
Virus inest crudis: aestivo sole recocta
Credibile est tutos praebere halatibus haustus;
Nec ventri, at cerebro, (si tecta evolvere fas est)
Pabula grata reor, subtilibus eruta fumis.
Quare agite, ô juvenes, tam digni muneris aptos
Ingenio, e rapidis extundite mentibus usus.
Dux ego vester ero; quid mens dictaverit, omnes
Accipite; arentes prolixa uredine frondes
Comminui manibus jubeo, cannaquo reponi,
Protinus educto radiis solaribus igne
Contingi, et positis adversa parte labellis
Exsucti calidas nubes adducere fumi,
Ocyus ut possint cerebri pervadere flexus,
Vinosisque leves recreare vaporibus auras.
 Dixerat: hinc satyri teretes aptare cicutas;
Deciduas alij sicca fuscedine frondes
Frangere: pars tubulos arsuro pulvere complet,
Pars stricto ore trahit (risumque sodalibus affert)
Pulvereum flumen, tussesque inducit iniquas.
Ipse pater fremitus vana et conamina risit.
Igne carent, ignem votis ardentibus optant.
Ecce senex densum, quod habebat mantica, vitrum,
Depromit, vafri inventum subtile Promotheî
Furati aeternas caeli de fornice flammas.
Hic latet ignis, ait: suscepto e sole rotundum
Molliter acclivi depressum in vertice centri
Frondibus admovit phaebo penetrabile vitrum.
Cuspidis in morem radiis concurritur, auctus

Jn-

Inde calor sensim serpit, fomentaque circùm
Arripit, e fumo vicinum nuntiat ignem.
Applaudunt satyri, faunique, senemque magistrum
Attollunt humeris, vocesque ad Sidera tollunt;
Ipse cavam ante omnes accommodat ore cicutam,
Leniter adducit nubulae mirabiles haustus,
Et ductos patulis fumos è naribus efflat.
Nec mora, permotus subita dulcedine, toto
Corpore diffusum sentit gestire vigorem,
Vt solet à noti faecundo flumine Bacchi
Serpere paulatim non intellecta voluptas.
Ora madent: non salsa sitis, non vexat acerba
Esuries, vomitusve: levi vertigine tantum
Crura vacillare, et supremam udescere frontem
Percipit, illaesus sed et haec vanescere gaudet.
Tum vacuus densa Paeti porrectus in umbra,
Omnigenûm ut patuit faecunda scientia rerum,
Dulcibus absumit lentas sermonibus horas,
Explicat ingentes opulentae mentis acervos,
Ludenti et similis Naturae arcana recludit,
Implicitos memorat sphaeris caelestibus orbes,
Compagemque hominis, terrae et miracula pandit,
Addit et oraclis docti libamina fumi.
Fumantem sequitur circum diffusa juventus
Ipsa novis operata tubis, fumoque fragranti;
At rudis ore vomit naso reddenda patente
Nubila cum multa tussi lacrymisque jocosis,
Ridicula, appressis animam quae claudere labris
Nescit, perque cavas iterum depellere nares;
Docta sed exemplo grandaevum aequare magistrum
Efflando satagit, repletque vaporibus auras;

Dum-

Dumque hilares animis laeta vitulantur in herba,
Ecce venit fessis longum expectata ministris
Annona, et multo ferventia dolia vino.
Clamores geminant, versisque ad cantica cannis
Gaudia agunt, epulisque favent, multumque vocatis
Iumentis, reducique senis gratantur asello:
Indulgent Cereri primo, tum Massica libant,
Viteaque admistis alternant pocula fumis,
Cuncta fremunt fumo, cantu, mistisque choraeis,
Donec dulcem oculis fudit nox alta soporem.
    Postera ut illuxit laetis aurora, ferique
Admonuit belli securas pace phalanges,
Lenaeus pater, et Sileni cana senectus
Extimulant, si quos festivi hesterna diei
Fregit Luxuries, animosque hortatibus addunt.
Sat poclis, genioque datum; nunc praelia mentes
Sollicitant; positas assumite vultibus iras,
Et forte instanti dextras componite pugnae,
Ne vigil incaute palantibus ingruat hostis
Et cadat ipsa suas caedes non ulta juventus.
Nec virtus equidem nobis incognita vestra est,
O Socij, magnis neque non confidimus ausis,
Sed nocet ignavas quamvis contemnere turmas,
Securosque mali ignotis incedere terris.
Impavidi ergo animis sedato insistite gressu,
Neu mala nos iterum letho paenuria mulctet,
Agmine composito lenti procedite, Paeto
Non sine contrito, promptisque ad labra cicutis,
Et levibus fungis, servato et restibus igne;
Hoc animi surgent ad praelia, nubibus istis
Prodigiique nova specie terrebitur hostis.

Es-

Este viri, famâm et factis sperate perennem.
Dixerat: assensum properant applausibus omnes,
Et sibi quisque suo stationem corpore servat.
Arduus in curru medio pater agmine Bacchus
Eminet, impexi tergo Silenus aselli
It comes, haud equidem bellax, nec idoneus armis,
At bonus eloquio, et subitis dare tuta periclis
Consilia: aequales utrimque excurrit in alas
Densa acies, hostemque animis pugnacibus optat;
Nec procul hostis abest: vicini vertice montis
Opposito emergit, summisque hastilibus extat.
Bassaridis calido fervescit pectore sanguis,
AErea sistra manu quatiunt, et tympana pulsant,
Vino acuunt iras resides, haustoque Tabaco
Excludunt lethi faciem, suaque agmina circum
Nube tegunt atra: spirantes naribus ignem
Procedunt: medio glomeratur in aequore nimbus
Igne micans, tonitruque fero, fumoque stupendus.
Ostento attonitos subitus pavor occupat Indos,
Non homines sed furva rati de faucibus orci
Numina, consternati animo certamen iniquum
Detrectant, trucibusque timent confligere monstris.
Pars fugit, et positis quaerunt velocius armis,
Quam dare victoris mallet clementia, vitam;
Pars orat veniam, parere et jussa modestis
Imperijs patiente jugum cervice capessit;
Sed pudet erroris, stulta et formidine tâctos
Extimuisse piget vani sufflamina fumi:
Libertate dolent serva, solatur at illos
Indulgentis heri condita lepore potestas,
Et victoris amor: simili discrimine victos

Victoresque videt bellis utrinque remissis
Una dies miscere epulas, Bacchumque ciere,
Et simul alternis fummum potare cicutis;
Mirantur bona nata domi, nec nota queruntur,
Et nebulas animi jucundis nubibus arcent.
Atque haec prima fuit mortales stirpis in usus
Notitia, haec late noti cunabula fumi.
Jam quae vis lateat plantae, quibus apta bibendo
Corporibus et pugnet contraria morbis,
Musa refer, geniumque novo concede labori.
In primis non una subest natura stupendo
In folio: adversis dives virtutibus omnem
Exuperare fidem gaudet, stirpesque beatas
Provocat: hellebori robur, rheabarbara duras
Solvere nata alvos, facientem gaudia vitem,
Balsama vulneribus laudata, fabamque suillam,
Nepenthesque animi mulsum, gravidumque papaver.
Magna Dei virtus, quae tot miracula rerum
Seminis exigui tantillo cortice clausit!
Quod licet haud superet cineris, vel laevis arenae
Fallentis digitum et numerantia lumina, molem,
Mox dabit ingentem frondoso tegmine sylvam,
Et certa in dubijs promet medicamina morbis.
Quod si quis tantas rimari indagine causas
Aggreditur, multum immani sub pondere sudet,
Seu diversa Salis mirae substantia plantae
Compositum esse dedit, multis e dotibus auxit,
Seu simplex varijs obnoxia casibus una
Materies alios pro mole et tempore vultus
Induit, atque aliter disctincta in corpora regnat,
Naturae latet in gremio, nec cernere pronum est.

Si

Si tamen exemplis libeat velut indice filo
Ire per anfractus dubios errore viarum,
Jnque sibi similes Totum dissolvere partes,
Forsitan occurret, quo mens placata quiescat,
Etsi non verum, at veri illucescat imago.
Quicquid inest rebus sapidum, discernere gustus
Quod valet, id salis omne solet de nomine dici;
At gemina est natura salis; vel funditus haeret
Corporeae moli, ad superas nec tollitur auras
Snppositis flammis, cineri sed figitur acri;
Dictus et hinc fixus: levior vel ab igne solutus
In sublime volat fumo subvectus amico,
Accrescitque apici in morem fuliginis atrae;
Inde Sophis á re sal ille volatilis audit.
Hic aliud memori occurrit ratione tenendum,
Viscera quod terrae salibus praegnantia multis
Stirpibus innatis faecunda alimenta ministrant
Ut sua cuique trahit proprium natura fluorem.
Fructibus hinc sapor accedit, hinc floribus omnis
Spirat odor, retinentque sui vestigia succi.
At tellure latent penitis confusa cavernis
Sulfurei latices, nitri glacialis amaror,
Lethale arsenicum, flammis affine bitumen,
Argenti liquor in faedam resolubilis auram,
Chalcantumque acidum, linguaeque astrictor alumen,
Atque alia innumeros factura elementa sapores.
Si quis jam excutiat prolixo carmine, de tot
Principiis, cui accepta ferat sua munera Paetum,
Comperiet tanto dignum sudore bitumen,
Cuius in eximia species supereminet herba,
Pingue, olidum, acre, tenax, nitro sublime volanti,

Jgnis amans, crassaque ferens fuligine fumum.
His pictam in tabula quicunque coloribus herbam
Non videt, hunc oculis captum, et rationis egentem
Crediderim : quid enim magis aspectabile? dextram
Trita oleo faedat, digitos et glutine viscat,
Et solidat crudum lento ferrumine vulnus,
Sorditiem ulceribus salsugine terget amara,
Nec putrere sinit; sensum nam faucibus acrem
Jmpingit, longumque relinquit in ore calorem.
Laté fusus odor virosa vividus aura
Dissipat ignavum cerebro torquente veternum,
Siccat et illuviem eductis sternumine mucis.
Denique in aereum flammis conversa vaporem
Faeta salis vivi, superasque volantis ad arces
Pervia spiritibus mentis capitolia scandens,
Supplementa nova exhaustis animalibus infert,
Atque hebetes subito restaurat acumine mentes.
Planta beata! decus terrarum, munus Olympi!
Non tantum agricolis duro lassata labore
Membra levas, minuis victus absentis amorem,
Fundis, et absque cibo sparsas in corpora vires;
Sed radium specimenque Dei sapientibus ipsis
Ingenium illustras, si quando aut multa tenebras
Colligit ingluvies cerebro, aut molimine longo
Intellectus hiat, rerum neque concipit umbras,
Conceptasve tenet, vel caeca oblivia regnant;
Ut semel irrepsit blando lux indita fumo,
Aufugiunt nubes atrae, curaeque tenaces.
Vis micat inventrix, dempto velut obice veli
Tota oculis animi patet ampli machina mundi,
Æternae species Naturae ex ordine nexae

Suc-

Succedunt, redeuntque suis simulacra figuris.
O quoties visus magna spectante corona
Orator populi cupidas dicturus ad aures
Contremuisse metu, docti sermonis acervos
Confundisse locis, lingua et siluisse rigenti,
Quum memor ex tantis opibus sopita facultas
Nil daret in vocem, sed res et verba negaret,
Si modo vel micam generosa è stirpe vorasset;
Fumanti tubulo, accenso seu lumine, sensim
Res reperisse suas, prendisse fugacia verba,
Thesaurosque animi populo exposuisse stupenti!
Si duo praeterea Stagirae in pulvere docto
Laudis amore novo, verive cupidine pulsi,
Pugnam agitant, verbis et digladiantur acutis;
Omne animi intendunt robur, nervosque fatigant
Nexibus impediant cautum ut subtilibus hostem,
Aut validum incusso rationum pondere sternant.
Stat circum pubes, pulcri et certaminis aequas
Arbiter ingenii aequales utrimque lacertos
Mirantur, crebris vires applausibus augent.
Tandem obtusa acie, ut fessis deferbuit ardor,
Lentior et validos insultus lucta remissit,
Sorbeat alteruter, sacrum refletque vaporem,
Illicet ut tactâ Antaeus tellure, resurgit
Firmior, exhaustumque recens grassatur in hostem:
Jejunus cadit, at sequitur victoria potum.
Sin utrique placet nova de suffimine tela
Arripere, et calidam verbis producere pugnam:
Tum videas paribus momentis praelia saeva
Eventu dubio in multam crudescere noctem;
Nec prius argutis discedere ab ictibus ambos,

Indefinitam abscindant quam taedia litem
Judicis incerti, palmae cui praemia donet.
Sic quondam Iliaco bello par nobile fratrum
Asclepij sanguis Podalyrius at que Machaon
Fertur ab Atride indictum certamen amicis
Suscepisse odijs plantae de laudibus Indae.
Damnabat Senior linguâ tenus intus amatam,
Dissimulans veros sermonis acumine sensus;
Junior in fratrem jaculis ardentibus ibat,
Et pro dilecta pugnabat serius herba.
Cordatum ante tubam potarat uterque Tabacum,
Impiger ingenium praclaro accendere fumo,
Et mucronatis mentem gravidare sagittis.
Multa hinc inde agili vibrata hastilia lingua,
Multa retorta iterum, crepero nec pausa duello
Ulla fuit nisi quam fumi dabat haustus amaeni;
Unde renascentes stabant ad praelia nervi,
Invictusque furor carum prosternere fratrem,
Donec inexhaustis crescentes viribus iras
Ancipitem et litem sententia magna diremit
Regis inauditae gaudentis honore palestrae:
Robore sic proprio ceciditque stetitque Tabacum.
Et nunc de fumo gravibus confligitur armis.
Usque adeo nil scire datur dubitabile quod non
Ingenij faciat cita vis et gratia linguae.
Sed me perplexi ingresum spineta Lycaei
Pensi alio textura vocat; quibus herba salubris
Principiis constet, vero mihi carmine dictum est:
Nunc quibus illa viris faveat, quibus illa resistat,
Quosque ferat, pellatque aegro de corpore morbos;
Expediam, simul ut calicem siccavero Paeti,
AEdibus et vacuis succreverit aucta supellex.

DE PAETO
LIBER SECUNDUS.

Tollite vos ignem, tubulosq; : sat aetheris haustum est;
Dum calet ingenium, dum sensibus integra vivis
Versantur simulacra, fidem exolvamus amicis;
Odimus immemores; Mundum nec pascere fumo
Aggredimur, vanos aut ampullare per orsus:
Instat segnicies, et Phaebo invisa senectus
Tristibus impallens curis divortia Cirrhae
Mandat, et extremum Musis offerre laborem.
  Dicite Pierides, domitis quae gesserit Indis
Liber, ut immanes populos moderamine legum
Mollierit placidus, quernosque ligonibus enses,
Et truculenta levi mutarit fercla Tabaco,
Vt mores, geniumque pater Silenus amaenae
Stirpis, et innumeros ludens evolverit usus:
Forsitan haec qui vos bifido de monte per aequor
Transtulit auratam Boreae regnator in aulam,
Audiet, et, tanto si non indigna parente
Funditis, innatum quanquam aversatur odorem,
Vestris perfusum violis, animaque suavi
Inter pulvillos variata mente reponet.
  Vt sedit solio Victor, non tristibus armis
Saevit in vitam vel opes, nec durus abactis
Indigenis statuit dominos, nec more tyranno
Optavit metui, metuit non ipse timentes;
Lenibus alloquijs, et majestate remissâ
Partus amor populi, facilis clementia mores
Erudijt, glebamque jugo parere suasit.
Terra feris infamis erat, Lyncesque, lupique,

Tigres et celeres pardi, mistique Leones,
Impune insidias pecorique virisque parabant,
Tollere nec cladem intentis in mutua bella
Cura fuit, maior sed erat meliorque voluptas
Finitimos flammis vexare et caedibus agros,
Et coctos calidis hostes apponere mensis.
Non tulit immanem ingluviem, qui temperat aestus,
Sanguinis inque siti pacis suffundit amorem;
Uastitiem lustrare cupit, regesque cruentos
Visere, et ingenuas crassis dare mentibus artes.
Assumit numero è magno, quos indolis esse
Sciverat urbanae, calicum sed largior usus
Vitaque liberior, nervisque inimica libido
Fecerat effaetos, at nobilis aura Tabaci
Compositusque labor, caelique nitentior haustus
Sensim reddiderat reparatis viribus aegros.
Amphoriam, Balanumque legit, comemque Neandrum,
Jucundos comites, totidem quibus addit amaena
Fronte viros, luscum Pelian, geniique sagacis
Idmona, caerulei ridendum tubere nasi,
Pauperis et barbae metuentem scommata Trullum.
Haerebat sociis, et clam post terga subibat
Olim gratus aper, casu sed surdus iniquo
Non adeo, ut solitus, suavis comes, atque facetus,
Iussus abire manu, invitus sub tecta redivit.

Regulus Haematoës, quo non truculentior alter
Vicinos capere, et captos prandere, tenebat
Non procul imperium vastis inclusus in antris,
Turpis ubi laniena fuit; juvenumque senumque
Corpora vincta iacent stabulis, pinguique polentâ
Ingratam cumulant in gaudia dira saginam:

Huc

Huc canibus, jaculisque plagisque sequentibus omne
Cornicinum sonitu et mistis latratibus agmen
Vertit iter, nec longe aberat domus atra Tyranni,
Qualem Dis habitat: primo venientibus antri
Os immane patet; congestis ossibus albet
Limen, et affixis apparent culmina tectis,
Consitus ut scolymis horrescit edulibus hortus:
Quum capita in squamas longis crevere medullis.
Forte dies genialis erat, Lapithaeqne repostis
Instruere altilibus convivia lauta parabant.
Agminis ad strepitum cauea caput exerit Heros
Mulleus, et virides exponit vertice plumas:
Mox refugit visis, venit alter, et alter, et antri
Interiora petunt, portam vecte parato
Claudere, nec miram meminere excludere gentem:
Dum tenet attonitos caecus timor, ilicet Idmon
Primus in ignotos audet penetrare recessus,
Cum cane nasuto; sequitur mox caetera pubes
Palpans in tenebris, nisi qua per summa receptus
Tecta viam ostendit sub opaco lumine splendor,
Silenus medio, extremo tutissimus Evan:
Perveniunt tandem, ducit quo nidor, in aulam
Ferventem fremitu, facies ubi dira culinae
Perculit ingressos primo, plenique lebetes
Fumantum capitum, verubusque infixa colurnis
Multa virum femora, et stillantes lancibus armi;
Faemineique coqui cinctis circum ilia peplis.
Non procul in clathris porcorum more jacebant
Corpora dena virûm festo servata propinquo,
Dum crescant adipes, lacrymis quos Liber obortis
Praeterit. Haematoëm attenta dum nare molossi

Ues-

Vestigat, penitoque latentem affatur in antro,
Surge miser, vultusque hominum consuesce tueri;
Venimus innocui, caedes nec caedibus istas
Ulcisci est animus; veniam donamus avitis
Ritibus, et placidos gerimus sine sanguine mores.
Si cruor est cordi, pugnandi et tanta libido,
Bella movete feris, armento arcete leones:
Parcite vicinis, turpes nec ventribus escas
Indite, nec faedis postes ornate trophaeis.
Non est illa lupis rabies: non tigride tigris
Pascitur, irato nec fit leo caena leoni:
Tollite ferales epulas, et condite terra
Tristes relliquias, dapibusque fruamur honestis.
Ille nihil clarum; obscuros modo gutture mittit
Grunnitus, torvumque tuens, non sponte monenti
Obsequitur, pavidosque jubet parere clientes;
Tumque abit annona infelix, meliore parata
Succedunt verubus jucunda absonia mundis
Cervorumque suumque tori, leporesque anatesque
Venantum, et quicquid dederat labor.
Advolvuntur humi (nec enim conjungere mensas
Hora dabat) Bacchus primum vetulusque magister,
Tertius Haematoës; nullo mox ordine seni
Procumbunt comites, tum picti terga sodales.
Fata juvent; nunquam dextras junxisse fideles
Paeniteat (rex Liber ait) faelicia sint haec
Faederis incaepti primordia: ponite amici
Ritus immundos, facilique assuescite vitae:
Tuque adeo, subitos aditus, nec libera, frater,
Condemna alloquia ingenui firmamen amoris;
Proderit hoc olim hospitium, nec vestra juventus

Uti-

Vtile subsidium vitae didicisse dolebit:
Hoc tu pignus habe, quo nullum sanctius optes,
Dixit, et undantem vino cratera recenti
Impiger exhaurit, secto quod palmite nuper
Arboris aëreae repetito effluxerat ictu,
Vtribus et plenis stabat prope: suscipit ingens
Bellua, et epoto miserorum sanguine, tetram
Nam prius aspectum nectar deturbat in alvum,
Emittitque olidae ructamina cruda popinae.
Subrisit Pelias: narem compescuit Idmon;
Euuius increpuit nutu, et sermone benigno
Non bene constantis vultum firmavit amici
Euge virum! ut vero placuit liquor? ille subaudax,
Fronte superciliоque ad verticis ossa retractis,
Est bonus iste cruor, quocunque e gutture fluxit;
Vix melior pueri imberbis, si quis mihi porro
Praebeat, haud verear patinam sorbere secundam.
Quod poscis dabitur: sed pocula jungere poclis
Et turpe et nocuum. Nescis bone, qualis in isto
Sanguine saevitia est; proprio te discere damno
Non patiar. Forte ex alijs sine crimine nosces.
Vt vero patrias crassae caligine mentis
Ignoratis opes! hebeti tam grata palato
Munera succiso de cortice sufficit arbos
Obvia, nec sumptu, multo nec emenda labore;
Sponte suos praebet lanianda securibus artus,
Fundit et aeternos redivives fontibus amnes:
Cedite, legitimos terrae bona vertite in usus,
Ducite nec pulcrum humanis pinguescere venis,
Et terrae sinibus serpentum more latentes
Luce, virisque procul naturae extinguere lumen:

Sunt vobis hominum vultus, sunt pectora; nec mens
Degener; intrepidaeque animis ad praelia vires.
Tot bona cur tumulo infoditis? de fronte character
Humana perijt; nec quamvis sanguine pastis,
Sanguineus color est. Tumido sed luridus ore
Pallor inest, oculique latent, discrimina nasum
Nulla genasque inter; facies vesica videtur:
Tempora nuda pilis, putri labra turgida tabo,
Et nigro trepidi promanant sanguine dentes.
Vix animam trahitis, nervis attollere costas
Non datur, injecto ceu pondere pectus anhelat:
Est piger excussis genibus gradus, et dapis almae
Nullus amor, sed humi juvat edormire veternum.
Hanc situs, et nunquam soli nec pervia ventis
Antra dedere luem, spurcoque obsonia succo;
At magis ira Deûm mensis accensa nefandis
Intulit immundam resoluto robore pestem;
Et jam barbariem luitis, potumque cruorem
Redditis impuro, qui vos infecerat, ore,
Vt moniti quaeratis opem: sed nec bona vestra
Nec mala novistis; tantus stupor occupat aegros.
Cernitis accenso prognatum pulvere fumum
Nare venire Senis, velut exhalante camino?
Pulvis hic herba fuit: vobis vicina Tabaca
Nomine vix noto clarum dedit insula nomen.
Hinc finem sperate malis: tu cane Magister,
Cui natura parens rerum momenta suarum
Credidit, ingenium remedî percurre, modumque
Nec differ miseris optatam afflare salutem.
Hic, paulum tubulo amoto, flammaque moratus,
Magna jubes, dixit. Si quae tamen auribus istis
Dig-

Digna putas, dicam; detur modo vita, recensque
Libertas miseris, pedibus quos fune ligatis
Ægrotos stabulis in faedo stramine vidi.
Annuit Haemathoës: solvuntur vincula claudis,
Prorepunt geminis nixi, sua quique gerentes
Ore mala; et lucem veriti tetigisse supremam,
Vultibus obscaenis laetâ ductantur in aulâ.
Non tenuit lacrymas vetulus Pater. Eia, sodales
Vivite, ait, vitam meliori at ducite fato:
Nam licet, et dabitur: latet isto condita buxo
Vestra salus, modo sit servari certa voluntas.
Tu miserande Senex, muriam pro sanguine venis
Qui generas, cui crura labant luctante podagrâ,
Purpurei stillant, hebetesque arctantur ocelli,
Caecus eris, si spernis opem, sed ab arte medelam
Sufficiam; et tumidis albo suffimine buccis
In pileum nebulam inspirat, vultusque seniles
Protinus includit junctis ad tempora limbis.
Excipit ore senex mordentes lumina fumos,
Et patitur jussus spe consolante dolorem,
Exprimit imbrem oculis, videt acrius omnia circum,
Plenius admissa detersis luce fenestris.
Atque potest adeo salebrosa in nare Magistri
Eminus extantes oculo numerare pyropos:
Namque rogatus uti in naso quae cerneret, et quot
Diceret, ostendit digitos, et, fraga tot, inquit,
Aspicio in nostris nascuntur qualia sylvis.
Ilia concussi Vetulus, risere sodales.
Dignus es articulis sine nodo; age sugito, dixit,
Claude labrum, et laxis expira naribus auram:
Sugit, et expirat; sed porro injussus, ut antrum

Jn gyros volvi; et turbari ructibus alvum
Sensit, humi recubans confertim cruda remittit
Frusta, et multiplices, quas ante voraverat, offas,
En podagrae exitium: sic fonte revellitur ipso
Succus edax teneros rodens sine dentibus artus.
Hoc bis agas quum luna latet, cumque orbe recrevit
(Tum latebris turgent succi, tum mobilis humor)
Post laeves patinas, et prandia pinguis omasi.
Sic ubi cisternam illuvie, primamque cloacam
Terserit, humores ablatis faecibus ibunt
Purius, articulis blanda, et sine sorditie acri
Nutrimenta fluent, quo nec faecunda malignis
Relliquijs acidi pungentur acumine nitri,
Torta nec in duram concrescent vincula cretam:
Tum levitate pedum Satyris certabis, et ipsas
Sponte tua poteris saltu ductare choreas.
Quod si pauca tamen salsae vestigia labis
Exuperant, hausti blanda torpedine fumi
Vanescent, nec hebes sensus, velut ante, dolebit.
Hac ope non podagrae tantum cruciamina cessant,
Sed porrò coli rabies, sed volvulus atrox,
Gutturis, et faeda tollens discrimina sedis,
Et capitis clavus, et sibilus auris adurens
Mitescunt subito, nec post injussa recurrunt,
Si modo quis constanter amat, nec jurgia curat
Conjugis in fumum insontem maledicta vomentis,
Oscula quod vitiet, nitidas et conspuat aedes.
Vir fuit antiquae fidei, nec moribus asper,
Æquoreas habitans morboso in littore sedes
Labe nova infames; quos ceperat acre venenum.
Frendebant medio terebrati abdomine, mox ut

Re-

Repserat extrèmos morbi violentia in artus:
Tensa velut valido membra omnia fune rigebant,
Nec vis ulla super, nec motus ulla facultas.
Ille malo arreptus, Phaebeas jugiter artes
Implorabat inops; dedit et medicamina Phaebus
Nequicquam, at solitis conatum lusit in herbis,
Donec inauditam melior fortuna medelam
Praebuit, et facili reparavit damna Tabaco.
Inde colit munus Divûm, multosque per annos
Obtinet illaesam fumo constante salutem,
Cum prius incerto vitae, tremulisque lacertis
Jmportuna lues, necdum superata rediret:
Nempe salis pungens acies obtusa sopore
Desijt in molles mucronem intendere nervos.
Sic ubi radicem dentis deterrimus humor
Vellicat, ardentemque inflavit tubere duro,
Qualem offert nucibus conclusis simia, buccam,
Fumus in os veniat parvoque ut tempore clausus
Manserit, extemplo, gemitusque tumorque recedent.
Sic aliae migrant afflicto è corpore pestes,
Quas mala conceptae salsuginis aura creavit.
Labentes pluviae sublimi è fornice tecti
Jn teneros folles, quibus insita flamma movendo
Vivit, et in numerum flatu modulante, fovetur,
Densatae in media pendent regione, forasque
Ante, levis quam sit membrana arrosa, feruntur.
Quid referam tumidas fauces, laqueumque latentem,
Hellucum, et subitâ dubios vertigine gressus,
Clangosasque brevi minitantia flumina nares?
Omnia mulcentur fumo, si provida cura
Maturat, seras nec opem producit în horas.

Su-

Sunt, quibus occultis mordax contagio membris
Offecit, seu spurcities nitrosa canales
Raserit urinae, vel apertum faecibus anum:
Hinc quoque luctifico requiem sperate dolori
Qui matulae ingemitis, qui clavos inter acutos
Horrida Caucasei depingitis ora Promethei.
Non ego vaticinor, Parnassi aut somnia fingo;
Nota loquar, quaeque ipse prius crudelia sensi,
Quam facies Paeti mirandaque nota foret vis:
Namque (fatebor enim) luxu transacta juventus
Cum Baccho, Satyris, et suavi isto comitatu,
Hic illic vetulo rimas in corpore fecit,
Subjecitque malis, quae magna est nosse voluptas,
Sanasse utilior, nostroque probata periclo
Certius in populi juvat usurpare salutem:
Sed quia par cura est tristes expellere morbos,
Et validos servare habitus, quae cautio sanis,
Discite, quis ve modus, nec enim omnibus omnia prosunt.
Oderunt alij natura, ut triste venenum,
Deficiuntque animo ad folij fumantis odorem,
Stulte alij damnant, novitas quia displicet omnis,
Quod sine Paeto atavi meliores stirpe sequenti
Concessum à superis egère salubriter aevum.
Abstineant ambo: nec enim pugnare decorum est
Naturae, aut rectam invitis infundere mentem.
Si quis amat, sapienter amet, nec Simius alter
Consilio, et sine fine aliorum irrumpat in actus.
Sunt qui fumum ideo, ut potent tantummodo, potant,
Vrbanos interne non habeantur amaeni,
Prosit ne an noceat sibi susdeque ferentes:
Rusticus ille, malusque pudor: nam vel juvat haustus,

Vel

Vel laedit. Te ipsum noscas, et idonea fumo
Corpora, ne sero tandem tua damna queraris.
Si cui grande caput prostanti fronte rotundum,
Lati humeri, pectus patulum, torosaque membra,
Sub cute obesa caro, pituitaque multa palato,
Is bibat impune, et repetito indulgeat haustu,
Si libet, et justos sumendi respicit usus:
Parcius attingant graciles, quibus ardua cervix,
Frons angusta, caput minimum, praecordia pressa,
Excarnesque genae, et pauca mucagine nares.
Ollis spirituum ut brevis est annona cerebro,
Obruitur facile conferti aspergine fumi,
Haud secus ac nebulae hyberni caligine solis.
Compositi validis biberint si largius aequo,
Occupat ignavos torpor, defessa quietem
Membra petunt, nervis velut ex aetate solutis,
Mane tremunt, altaque obeunt in luce soporem.
Quod si praeterea roseus color inficit ora,
Et subeunt tusses, et densus anhelitus, illum
Ejurare tubos jubeo, carosque sodales,
Ne redimat nocuos vitae discrimine lusus.
Illi pulmo flagrat, putrive uligine turgens
Febrim corde fovet, lentoque absolvitur igne.
Sed si tantus amor fumi, nec tendere contra
Vota libet, caeco ratio sed cedit amori,
Bechion arentem sumat, fumumque capessat,
Non metus hinc fuerit, sed spes non vana salutis:
Nec moderatus enim accendit calor, at levis aura
Vlcera desiccat, saniemque e pectore ducit.
Denique si qua vehit tectam causa abdita tabem,
Seu mala per totum diffusa injuria corpus,

Seu

Seu cita febris erit, laesi vel visceris aestus
Ah! tibi ne tanti sit perniciosa voluptas.
Declina illecebras, et quamvis parcere durum,
Parce tamen, certae et caveas auctaria cladis.
Est etiam quandoque, ut, qua data porta, subinde
Erumpat susdeque cruor, lethumque minetur,
Et vomitu ruat, et laxis fluat alvus habenis:
Quidquid contigerit, feralia pocula mitte,
Nec libeat nocuas immittere faucibus escas:
Sanguinis hinc fluvij crescunt, vomituque ferocit,
Vitaque disjectis tandem cum faecibus exit.
Judicio hîc sistor rationis tollere visus
Quod posui: nam si Paeti gravis herba soporat,
Et sopor excrementa tenet, damnatur inique
Quod juvat et laudem meruit, bene praemonet, inquam,
Quisquis is est, nodum neque dissolvisse pigebit:
Hunc ergo jubeo in mentem revocare, quod olim
Sanximus, adversas simul hic subsistere vires;
Nempe sale hinc stimulat naturam pellere tardam,
Ac veluti vivis pigram calcaribus urget:
Parte alia exhalans nebuloso sulfure somnos,
Sistit, et effusam facili compescit habenâ.
Ac velut indomitus sonipes luxta ilia fossus
Evolat, et fraeno deinceps parere recusat;
Sic ubi depultrix validè movet, et retinendi
Vis labat, ut leviter tacta est, ruit impete multo,
Nec motam retinere leve est, nec tollere lapsam,
Et magis effluxisse nocet, quam clausa manere:
Vsque adeo multum est rerum momenta, modumque
Temporaque, et quae sit cunctis natura, tenere:
Sic virtus viget ipsa, viget quoque corporis aetas,
Vtraque deliquio tandem nimioque labascit. Nil

Nil melius vino; vinum tamen omnibus aequo
Non datur in cyatho, nec sugitur omnibus horis;
Immo etiam quandoque necat, quandoque furorem
Suscitat, interdum rationem largior haustus
Obruit in spatium, quo mobilis orbita coeli
Volvitur, inque locum redit unde exiverat ante.
Solvitur interea strictis nisi crapula vinclis,
Ebrius expirat, saltem expirasse putatur.
Haud procul exemplum: nuper Satyriscus Adonis,
Dum tua festa colit, rex ô Lenaee, sepultus
Et vino et somno, sub terram ut mortuus ivit;
Postridie effossus vitae manifesta receptae
Signa dedit, capite effracto, manibusque cruentis.
At miser adversus mortem cubitoque genuque
Confligens, animam clausa colliserat arca.
Quid tam funestum nostrae adversarius arti
Objiciat? nulli, quantumvis multa, obeundi
Causa fuit, mentem nulli, quod constet, ademit:
Contra laetitia in magna, dum pocla salutis
Ordine discurrunt, si quis temerarius ardet
Jura insana sequi calicum, pugnamque lacessit,
Ne titubet ratio, aut gressu titubante vacillet,
Arrapiat tubulum, medicam intermisceat auram,
Surget inoffenso vultu, bene condita verba
Sobrius exponet, fumi dum nescia turba
Instabilis prodet vibrantes fronte lucernas,
Et gressu insolito dabit irrisoribus ansam.
Nempe tuus fumo, Bis-nate, retunditur ignis,
Mobilis et rabies blando torpore quiescit.
(Nec ferat invidiam quae dat tibi copula laudem)
Non melius lapidi Herculeo Chalybumque metallo
Convenit, optatum quam quaerunt vina Tabacum:

Sic operas praestant inter se, junctaque multo
Nobilibus sapiunt, quam degustata seorsim.
Denique mortales, quantum est, conducit in usus,
Nec quicquam, ut suis occisi, non utile; flammae
Qui superat post fata cinis rubigine faeda
Defricat, et flavos facit excandescere dente:
Fumus et ipse (novum auditu) consistere jussus
Paret, et emissus per conniventia labra,
Ore manu impresso, fulvum densatur in unguem
Virginibus carum, quibus à serpigine longa
Prurit scabra manus, manantibus undique rimis;
Laevigat admotum, et splendorem inducit eburnum
Non sine portento; nec parvo gratia constat.
Namque per arcanos penetrabilis aura meatus
Cor quatit, et stomachi vinclis utrimque solutis,
AEolium ventis subvertit olentibus utrem:
Sed vita incolumi, ridentibus affatim amicis,
Inde metus totus decus inde doloribus emptum.
Jam bona decerpsi; nunc si quae incommoda ab usu
Obveniunt, seu sint vere seu vera videntur,
Expediam, longa nec vos ambage morabor.
Insimulatur enim, clarae quod mentis acumen
Obtundat, speciesque locis posituque decenti
Confundat tenebris, et nigra oblivia ducat:
Crimen atrox; sed quod vel prava calumnia finxit,
Vel bona simplicitas: non est, quia non potis esse:
Immortalis enim cum sit mens, ortaque caelo
Portio, corporeis non est obnoxia damnis.
Actio recta quidem, si laeditur instrumento,
Laeditur ad tempus, causâ durante, sed ipsa
Mens intacta manet, quanquam, ceu nubibus atris
Circumfusa latet, radiosque occultat inertes.

Non

Non aliter Phaebi quam lucida tela Dianae
Intercepta globo, vel tegmine nubis opacae,
Tempore non longo nostris tolluntur ocellis;
Nec minus ipse tamen sincero candidus orbe
Ardet, et innumeris lucem communicat atris:
Sic animo nulla est, animi nisi crimine labes:
Desidia, et luxus, levis inconstancia, et ira
Ingenium obtundunt, lumen rationis inumbrant,
Permiscentque notas tabulis, et nomina delent.
Quilibet id meminit quod amat, crebroque revolvit.
Da mihi de multis fumi potoribus unum,
Creditor, aut plenae cui sint oblita crumenae,
Scrinia, desponsae vel notum limen amicae,
Et dabo de fumi multis osoribus octo,
Aut plures etiam, proprium cognomen, et actae,
Hesterna, et patriae oblitos elementa loquelae.
Scilicet aut nocuum virus, vel pestifer ignis,
Aut morbus subito sumens à verbere nomen,
Aut nimium palpata Venus vergente senectâ
Laeserat officium cerebri, nec congener aethrae
Spiritus eversa poterat durare fabrina.
Quod si praestanti folio suppressa periret
Vis reminiscendi, cur tot praegnantia rebus
Pectora vastitiem quaesitae laudis amarent?
Qualia nota, quibus nihil ignoratur eorum,
Quae callere licet, quibus est dilecta voluptas
Condere res animo, populique astante corona
Condita mente prius memori diffundere lingua!
At thalamos contristat iners, piger halitus, ipso
Castior, abstrusas partes qui fascinat, agno.
Audio faemimeas voces; nam muscula virtus

Laudarit potius rabidi sufflamen amoris.
Non hodierna quidem infirmi querimonia sexus;
Matronis odium est, ex quo Vulcania conjux
Frigore suspectam gelidis certare cicutis
Inferri in Cyprum vetuit Cytherea Paphumque;
Bello nempe redux inter convivia Divûm
Evius ut domitae obtulerat nova gaudia terrae,
Jupiter ante alios, et cum Iove Mulciber et Mars
Atlantisque Nepos, et nectare plenus Apollo,
Fumivomis olidam simularant naribus AEtnam.
Ridebant novitate Deae, sed nocte sopora
Offensae statuere suo depellere caelo
Thessalicos ritus, vigilesque tenere maritos.
Ergo postridie simul ac fumosa supellex
Prodit, prima Venus caepti manifesta protervi
Involat in mercem, buxuque et pulverem, et ignem
Tam facilis Divae Superis mirantibus iras
Subversos pedibus summo deturbat Olympo.
Sic lasciva Cypris insanijt: at Jove nata
Bellatrix, nemorum Virgo, Pindique sorores
Sparsas relliquias gremio legêre, patrumque
Thyrsigerum obnixè nova supplementa rogarunt,
Subsidium et voto gratis retulere pudico.
Ingens opprobrium verò, si Cypridis aestum
Temperat, imperium menti, membrisque vigorem,
Virtutumque decus rarâ virtute tuetur:
Non extinguit enim nymphae aut cannabis instar
Naturae instinctum; sobolis nec munera tollit,
Fors numerum minuit; sed fraeno arctata Cupido
Quod demit numero, generis bonitate reponit.
Grande bonum, si vel tenuis fortuna parentum

Non

Non premitur multâ prole, aut respublica gaudet
Fortibus et justis potius quam plebe frequenti,
Utilis hinc adeo senibus, primaeque juventae,
Frugalesque cado in summo sibi praestat, et imo,
Dum celeres flammas cineresque subinde tepentes
Aut sedat subitò, aut ut fusâ diluit undâ,
Stultitia facili canos, pubemque furore,
Indeque prognatâ solvens vertigine Mundum.
Ne despecta tamen vestris prorsum exulet hortis
O dominae! in duris et habet sua commoda rebus.
Errantes uteros sursum trans septa ruentes,
Et tensum veluti ferientes ariete ventrem,
Si quando oppressus pulmo sablatus anhelat,
Deprimit, inque suas cogit descendere sedes
Ocyus, incumbens binûm quam centurionum
Pondus, et impositi densissima sarcina plumbi.
Porrò nulla seni, si vitea pocula demas;
Commodiora dedit mater bellaria tellus,
Seu servanda venit naturae annona fovendo
Humorem ingenitum, suavem fundendo vaporem
Arenti cerebro, pellendi aut sensibus hostes:
Namque aciem lippis acuit; cui stiria pendens
Nasum hebetat, reddit siccatâ nare sagacem,
Dissolvitque graves ventosa ex aure susurros,
In mentem, ut melius sapientum dicta recondat,
Colloquiisque diem morosaque taedia fallat.
Quod si quis damnosa luens delicta juventae,
Nocte crucem scapulis gestat, somnumque recusat,
Hic quoque solamen quaerat, requiemque labori;
Non tantum sopor in venas obrepet amicus,
Unde dolor cedat, sed, ne nox longa putetur,

Som-

Somnia pulchra dabit, rerum et spectacula viva
Offeret ante oculos. Non qualia monstra figurat
Torrida, bilis atrox, faba, lentes, caepa, faselus:
Allia, et altercum fatuum, manicumque solanum,
Si quis edit, medio in somno spectare putabit
Horrendas facies, confusaque saecla animantum,
Quae nec sunt, nec erunt, harpyas aequore nantes,
Aere centauros, fissâ tellure Draconun
Agmina, et ore nigro jaculantes Daemonas ignem.
Quin etiam in subita sibi tempestate videtur.
AEquore sorberi, et motis luctator in undis
Brachia anhelus agit, celsa modo rupe volutus
In mare collabi, sonitumque excire cadendo:
Latronum gladijs adigi. Modo compede fractã
Adspicit exertis insurgere dentibus ursum,
Auxilium inclamat nonnunquam vocibus altis,
Interdum gemitu. Donec formidine somnum
Excutiat, puncto necis experrectus in ipso,
Exanimis gelido perfusus membra madore.
Longè aliter pictis nocturna aulaea figuris
Laetificat nostro eductus suffimine Morpheus,
Sensibus internis Naturae congrua fingit
Privato et genio; quae quisque in mente revolvit
Luce vigil, vel amat, gratissima nocte recurrunt.
Aulicus, orator, medicus, mercator, agyrta,
Navita, piscator, miles, auriga, poeta,
Agricola, et pictor, cerdo, patronus, amator,
Sopiti peragunt consueta negotia, non ut
Sponte rudes cernunt dubitanti lumine formas,
Vel nuper natam per euntia nubila lunam,
Esse putant quodcunque vident. Non segniter aurem
Incendunt dictis, atque enthymemata cudunt; AE:

AEdificant versus, clarè quos manè fatentur,
Atque alia expediunt alij, ne somnia credant
Esse, nec affinem morti, nisi nomine, somnum.
Non lethaeus enim est opij sopor, omnia ferreis
Interiora ligans, immota ut lege, catenis:
Non etiam ambiguae turbatrix umbra cicutae
Sensibus injiciens illusis frivola vincla,
Quae nec mota tenent objectis membra figuris,
Nec penitus vigilare sinunt: sic altera Baucis
Et Philemon teneras caenati forte cicutas
Effossas in agro, quas falsi ab imagine formae
Crediderant siser esse, aut notae Baucidis herbam,
Postquam fessa humili posuissent membra grabato:
Nec vigiles, nec adhuc somni sub pondere victi,
Exiliere toro; prior haec, mox ille, vagatique
Atria per tugurï brumali nocte, rigentes,
Attoniti pariter, deliria mira stupentes,
Livida de trabibus retulerunt membra grabato:
At sopitus homo claro spiramine Paeti
Gaudia pacificae noctis transacta retractat,
Et vigil ad solitum redit aequâ mente laborem,
Si modò laudatum fuerit, non vile, nec arte
Fictitiumque dolis, namque omni electa Tabaco
Non eadem est bonitas: generosum ab origine prima
Asperum erit, densum folio, pullumque tuendo
Jucundum longè et late diffundet odorem
Permistum viola, aut aura radicis Etruscae;
Incensum referet gustanti rite palato
Assyrium Asphalton, cauti vel Castoris orchin:
Quod folio tenue est, Autumni frondibus aequum
Quale in Virginia et Bermudae nascitur arvis,

Ab-

Abjice, et aurigis faenum, nautisque relinque:
Pungit enim tunicas oculi, cerebrique volucra;
Qui bibet, ille graves ad opus mirabitur armos.
Pandiculator erit, malas diducet hiantes,
Et, nisi acuta fames stimulat, projectus ad ignem
Gaudebit seram stertendo adducere noctem.
Ante alios fugite ò Musarum sancta propago,
Qui veterum è chartis Sophiae defossa metalla
Eruitis vigiles, deprensum per sua signa
Profligate scelus mangonum, et tradite flammis.
Est qui delicias alineo ex orbe petitas
Captat adulterio, dum, quam Scytha fuste peremit,
Miscet odoratae tabum ferale capellae.
Stillam alius marathri jungit, vel pinguis anisi,
Chalcanthive notam, quae linguae affusa saporem
Exhibet, ut Lybicae mixta melligine cannae;
Omnia damnose, ne dicam molliter: artem
Qui Naturae adhibét, matris nisi consulat ora,
Turbat opus, non addit opem: quod si tamen unquam
Lascïvire libet, laudique adjungere laudem,
Sumite lignum aloes, cujus levis assula pleno
Fixa tubo totum fragrans perfundet acervum,
Et cerebri ventres grato recreabit odore.
Sed neque congestis dapibus conjungite fumos:
Inde coqui turbatur opus, si clausa superne
Ostia pulsantur, tum semielixa deorsum
Fercula succensens mittit, quae didita chordis
Seditionem alvo ventosaque murmura miscent,
Sudum animo et placitis populata laboribus horas.
Pernitiosum etiam nudato admittere frigus
Vertice, vel vacuo Paetum potare camino:

Ver-

Verberat aura cutim, reclusa foramina stringens,
Trans galeam teneras convellit acumine fibras,
Et capiti pondus, horrorem crinibus addit:
Neu libeat solum calamo indulgere, nec ultra
Luxuriando modum cerebri complere cavernas;
Alternis sumatur; amant alterna Camaenae,
Confertum natura fugit. Tibi terminus esto
Vertigo occipiens, quae, ni simul orta recedit,
Adhibe lene zythum, vel aperto sub Jove frigus,
Omnis et exigua sedabitur arte tumultus.
At postquam capitis modulum cognoveris, intra
Fines curre tuos, nec te quaesiveris ultra.
Naturae quisquis servaverit ordine leges,
Ille mihi sanus, sapiens erit, atque beatus.
Talia ludebat Vetulus: narrantis ab ore
Heroum resupina cohors suspensa silebat,
Docta quidem vires, sed inops tam nobilis herbae
Progeniem optabat, renovandi et seminis artem.
Blaesus at ille siti, somnoque propinquior, uno,
Sed longo ut maduit, subito quoque stertuit, haustu
Nos veniam fati, fessi licet, et sitibundi,
Absolvemus opus, et quae Silenus omissit,
Summa Tabacophilis culturae arcana canemus.
Principio, ut messis respondeat ampla labori,
Sume medullosum generoso è germine semen,
Cui folium oblongum, crassum, nulloque pedunclo
Inseritur trunco, sed ab ipso stipite surgit.
Proxima cura loci; tam strenua planta recusat
Segne solum; felix animoso crescit in agro
Qualem vitis amat: colles, objectaque

Arva legas, ubi terra levis, non marga ligoni
Obvia, non argilla tenax, non obsita musco
Tesqua, nec impresso flentes sub vomere glebae.
Ne tamen egregiae quantumvis indolis agrum
Bis sere, si plenae ducit te gloria messis.
Prima rapit faetura animae quodcunque virile est
Effaetaque uterum delumbem in matre relinquit.
Verte solum, sedesque novas adscribe quotannis
Hospiti inexpleto, fessis grotissima sulcis
Dum permissa quies pingui laetamine robur
Suppleat, exhausta et genium per viscera fundat.
Nactus agrum urge operas; ne sit solertior alter
Ordine descriptis spatiis pertundere terram,
Ternaque vel plura in parvum dare grana foramen,
Divisa aequali ut vegetabilis aura tenore
Inserat aequalem folia in ventura vigorem.
Quod si cassum aliquod fallit, vel cedit in escam
Muribus, aut rostro fodientibus omnia talpis,
Spes de relliquiis superet; si sospite turba
Densior ortus obest foliis, tabesque timetur,
Videris ut crebram tellure exurgere gentem,
Thrax esto, patriae leges imitare severas,
Imminuas numerum, multisque è fratribus unum
Linque solo, vacua melius quo crescat in aréa,
Attrahat et plenum nutricis ab ubere succum:
Mox ubi pingue solum, longique in tempore soles
Luxuriem foliis dederint, in caudice robur,
Tempus erit terrae vicinas stingere frondes,
Major ut in summo claudatur cortice virtus,
Et ferat à justo bonitatis judice palmam,

At

At ne praecipites messem; ut nigrescere semen
Caeperit in calice, et folium mutare colorem,
Arma para, et cultros; vindemia nobilis instat,
Et merces operae: luces optate serenas
Paeticolae; nec enim folio minus officit imber,
Quam September obest maturis humidus uvis:
Tunc mete: dimidia est tibi jam decursa laboris
Meta; quod hinc restat, curâ haud leviore gerendum:
Frustra etenim studium omne fuit, generisque solique
Gloria, ni summo veniat spectabilis actu.
Hic duo sollicito tibi sunt curanda labore:
Absumendus aquae, genitor putredinis, humor,
Ne fimus è folio fiat, mox spiritus et vis
Ignea, quae pingui velut abdita dormit olivo,
Excutienda, suos et deducenda per artus.
Ergo, ne aëthereum Sol fervidus hauriat auram
Sub tecto, longa suspensa è cannabe paulum
Arescant folia, et parvo post tempore strata
Congere acervatim, calor ut collectus ab imo
Turgeat, et caecas distendat ad extima vires.
Sic cumulata tepent primo, tepefacta tumescunt,
Mox oritur sudor, sequitur nubecula fumi,
Et, nisi destruitur moles, transibit in ignem,
Ut portata domum nondum satis arida plaustris
Gramina constipata flagrant, tectisque minantur.
Tu disperge struem, suspende, iterumque repone
In cumulos, seriemque tui pervade laboris,
Dum fervendo animae veniat vis omnis in actum,
Siccando et maneat, neque diffundatur in auras.
Hic oculis opus, hic ductu rationis et use:

Nam brevis est nimij, brevis est quoque linea pauci,
Et gaudet natura modo; sed si tamen usquam
Peccatum, ut possis culpam sarcire, docebo;
Non ardente mero, aut muria, non melle, minusque
Auxilio matulae, mangonia qualia tentant
Caupones, pretij quibus est odor ante salutem;
Subsidium ex ipso posces; praelo exprime succum
Vilibus è folijs, quae dextrae incuria passim
Praeterijt, tepidaque sinas spumescere in ollâ,
Decrepitum immergas labro, reddesque juventae.
Haec sat erunt: jam quaere ratem: merx ampla coloni
Augebit census, et vectigalia regum,
Mercantum et loculos; naulum fortasse medenti
Auferet, autumnos populo factura salubres.
Forte etiam è furca donabit prandia corvis,
Cessator si pauper emit, meliusque locandas
Difflat egestatis vicinae improvidus horas:
Sed bene dum modo sit frugalibus atque modestis,
Turba perire volens, pereat, quicunque salutem
Abnuit, is careat, nec rerum subruat usus.
Cui mala lis, ratis in pelago, praepostera conjux,
Aut dolor impatiens, nutans aut debitor aeris
Eripiunt somnos oculis, animoque quietem,
Is faciles leni folio debere fatetur
Inducias, meritamque refert pro munere laudem:
Quotquot in adversum judex morosior aequo
Evomit ampullas, ventis mandamus, et undae;
Orco devoveat, mox subventanea furvi
Daemonis ova vocet, placando et idonea Diti,
Persephones mulsum, Furiarum thus et odorem,

Et de Cerbereâ germen lethale salivâ;
Ridemus titulos, et verba poetica pleno
Gutture laudamus, similique reponimus arte.
Si quis amans veri nobis dissenserit, auctor
Consilij alterius, quod pectore claudit, in albo
Scribat, et hos sensus rectâ ratione refellat.

DOCTISSIMI
RAPH. THORII
D. M.
Amici intimi.

QUod jàm summa procul villarum culmina fumant,
Quod fumos bibit omnis ager, bibit omnis ab Aula
Ad caulam fumosa domus, quod pascere fumos
Fumosos equitum cum Dictatore magistros,
Quod pueros fumare juvat, fumare puellas
Mollius indignor. Quin tecum ignosco puellis
Et pueris, aulis, caulis, equitumque Magistris,
Prime pater Paeti, fumantum gloria, THORI,
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Sedule; Te praetore magis lippire decenter
Quam lachrima ridente putant; jucunda cuique
Te Medico tussis cui nec pituita molesta est
Creditur instantes membris emungere morbos.
At mihi quod sacra latet in vertigine multo
Praecipuum est; Hos te calices fecisse disertum:
Haec aliquid certe fumo facundia debet.
Faecundi calices, felix vertigo, saliva
Nobilis, insignes lachrimae, gratissima tussis
Me quoque, si parcè videor laudare merentes
Insolitas calicumque super praeconia laudes,
Me quoque vicinis afflatum credite fumis,
Et sicco titubare mero: brevis iste futurus
Est furor: exierit sensim vesania primi
Turbinis, aggrediar stabilis de nare tepenti
Fundere cum fumis, quae vos per saecula vectent

Ver-

Verba, vetentque mori, nolint Jovis ira vel ignes.
Pro fumi! sed et hic furor est; ignoscite vobis,
Fumosoque mihi: cessem fumare, tacebo
Sobrius, et sapiam, labris encomia, linguâ,
Dentibus occludam. Quid enim, si Trorivs unum
Arguit ipse sui reliquum fecisse stuporem?

In Eandem.

Carmina sputantur fumi potoribus, audi
Massiliae si quem fumea vina juvant,
Thorivs exemplo docuit spumantia multum
Pocula, fumantes omnia posse tubos.

THRE-

THRENODIA NICOTIANAE.

Illa Ego, Francorum regalibus insita septis,
Reginae dicta Herba diu, vergentibus horis
Autumni flos notus, adore frondis honore
Adliciens animos, foliorum larga meorum,
Illorum succo saevos medicata dolores
Vulneris, et varios, tantum non integra, morbos,
Heu misera, heu, trador crudis innoxia flammis,
Atque hostes oblecto meos! proh fata! quid hoc est,
Quod non morte mea morior; nec mi mea mater
Tellus hosce oculos claudit; sed flamma perurens
Me totam absumit! Solo nunc nota Tabaci
Nomine; Reginae nomen, nomenque Nicoti
Aut Sanae et Sanctae (jam sacra et debita flammis)
Amisi, misera, heu tantum quae servor, urar!
Ergo igitur, quoniam ingratus mea dona maligne
Spernis, homo, nunc jure bono tua gaudia damnans,
Postquam uris quod amas, et amatae in funere plantae
Exultas, cinerum adsiduis te addico favillis,
Quamdiu terrarum dabitur Solisque potiri.
    Ortus enim est aliquis Nostris ex ossibus Ultor
Petune Genius, qui quamdiu possidet arcem
Humanae mentis, tamdiu rationis egena,
Seria seponens nil magni cogitat unquam;
Sed nostris adfixa rogis, fuligine taetra
Aera conspurcans exhalant opaca mephitim:
Quae non de Nostro producta cadavere tantum,
Sed de nescio queis fucis et fraude recenti,
Efficit, ut proprii pereat Mihi gratia odoris;

Gratia sed maneat modo subcisiva, carere,
Qua nequeunt, quicunque favum fuliginis hujus
Gustarunt; nam sic cum sanis fascinat ægros,
Ut morbo gaudere suo videantur; et optent
Usque frui fumo, prætextu sive catharri
Sive alio adfectu; quum mens non sana laboret,
Et Mihi det poenas; nam fumus gloria prima,
Et desiderium; sed mi lacrumabile funus.
Hic Te præ reliquis *Wingandecauva* ministris.
Teque *Tabasco* reas facio: tum quisquis in Orbe
Occiduo super es qui Nostram subvehis herbam,
Ut pascas fumo fatuos: Te devovet idem
Iste Meus *Genius*, Tibi ne super ulla quietis
Hora siet; sed *Francus*, *Iber*, *Britto*, atque *Batavus*,
Dum lucrosa Tibi fingunt commercia, tandem
Servili tua colla jugo submittere quærant:
Et merito: nam vos fumosæ tegmine mercis
Sic dementastis populos, ut Martia corda
Nunc fumos solum spirent: tum munere vestro
Omnis in hoc sæcli nostri consistit honestas;
Flant cineres, ut multa spuant, fumosaque ructent.
Vos Asiae, *Europae*, *gentesque Libystidos orae*,
Crudelitate levi quia sacræ illuditis herbæ,
Et nidore meo gaudetis; solvite poenas
Has Mihi, quod nunquam cessabunt tristia bella,
Et quod nullus amor populos nec foedera jungent:
Sed Vos tamdudum sequar atris ignibus absens,
Quamdudum inter Vos plus Nostri pulveris haustus
Et cinereis, Herbæ quam succus, honoris habebit.
Barbaries terris succedet; pristina virtus

Exilio se sponte suo multabit amaro:
Nec Vos ante suo dignabitur Illa revisis
Quam *Bona Mens*, Nostros tandem miserata labores,
Humano generi gratissima *Diva* redibit.
 Tunc Mea stirps cultis secure crescet in hortis,
Et Me non ignis sed Fati finiet hora:
Tunc hominis, demum mucus cineresque perosi,
Non sentina magis, putrisque cloaca, Cerebrum,
Nec fumi, velut ante fuit, domus atque caminus.
Sed *Rationis* erit sedes: in seque reversus
Seu postliminio tractabit seria Mundus.

NOTAE AD PRIMAM
TABELLAM.

EXhibet tibi, Candide Lector, hæc tabella formas tubulorum aliquot, quales apud Indos creberrimi sunt usus: etsi non diffitemur in tantis regionum Indicarum spatiis, tot locorum, civitatum, capitum ac proinde et sententiarum dissidiis magnam sane varietatem hic illic observari: et ab his ipsis multum differre alios, potissimum iis locis quibus luxus deliciæque et divitiæ Persicarum nationum propinquiores contagio sui morum simplicitatem vitiarunt. Sed de his postmodum dixero, nunc, quod præ manibus est, aggrediar, et quid sibi velint tres illi totidem distincti literis tubi, brevi annotatiuncula declarabo.

A. Primus ergo ea est longitudine ac propemodum forma, quæ et apud nos passim usurpatur, materia tamen multum a nostratibus diversa. Ex lapide quippe, cui color viridis, ex quo et pocula, alia diversi generis vasa fabrefaciunt, ea de causa quod vim ei tribuant venenis resistendi. Porro partis ejus anterioris dimidium ex rubro conflatum est ære.

B. Secundus, quem exhibet literā B., multo quidem maior, longitudine æquat brachium virile: lignea ei materias artificio tornatili dedolata, cujus in extremo apice Æthiopis residet effigiata sculptura. Ipsa theca ne vi-

 de-

delicet accenso Tabaco lædatur, intrinsecus oblita atque incrustata, nescio quo genere plumbaginis. Sed et extrinsecus tum ad ignis vim nonnihil, opinor, retundendam, tum ad tubi ipsius conservationem sinuosus ille flexus, qui thecam mox excipit, redimiculo plumbeo ceu cathena torquatus.

C. Tertius similiter ex ligno compactus, similiterque theca intus adversus incendium præmunita, sed hoc maxime intercedit discriminis, quod superior uno, eoque continuo ligno constabat: hic autem ex duobus invicem conjunctis, commissura juxta ipsam thecam redimiculo ex lamina æris rubri contecta. Thecam vero ipsam conscendit fereque amplectitur caniculus, cui et torques itidem ex ære. Cæterum longitudo hujus secundum etiam superabat.

NOTÆ AD SECUMDAM TABELLAM.

JAm vero tuborum Persicorum effigiem, atque utendi modum verbo uno atque altero explicemus. Persarum enim fere propria est, et nobilibus plebisque usitatissima hæc Nicotianæ sugendæ ratio. Tubos ditiores ex auro vel argento, pauperiores e stanno sibi concinnant. Sunt autem gemini semper, eaque forma conjuncti, quam in tabella expressam vides: quibus sic utuntur, ut iis in lagenam demissis aqua semiplenam refrigeratum Tabaci fumum ore trahant omni prorsus acrimonia retusa. Lagenam igitur accipiunt vitream, quæ contineat verbi gratia libras tres liquores: ei infundunt aquæ claræ et puræ circiter libram unam, vel paulo amplius, quo spatii aliquid relinquatur ad fumum Tabaci recipiendum et stabulandum; immisso per orificium utroque tubo: uno videlicet Tabacum continente, altero per quem fumus ejusdem alliciatur; quorum illius extremitas tantum a fundo ipsius vasis distat, quantum hujus aquam ipsam supereminet: superminet autem latitudine unius quasi pollicis. Quæ ut clariora fiant, non inutile fuerit singula accuratius delineare, atque ob oculos Lectori proponere.

A. Hæc theca est ac tubus, quem vides ad fundum fere usque pertingere, quo per aquam transeat, corrigaturque fumi Tabacini acrimonia, priusquam usibus cedat humanis.

B. Tubus alter est ori inserendus, per quem fumum adducas priori contiguus ac inseparabilis, tantoque brevior, quanto par est, ut aquam ad dicti pollicis latitudinem superemineat.

C. Patella est orbicularis, palmæ unius magnitudine, ad excipiendos e theca, si qui forte prolabantur ab accenso Tabaco, carbunculos, et scintillas.

D. Cochlea in orificium lagenæ striatim inserendà. Eam vero oportet fortiter adigi introrsum, quo et omnis aeri introitus præcludatur, et omnis prohibeatur inclusi fumi evaporatio.

E. Operculum, cochleatim dedolatum, quod e stamno constare solet.

F. Hic apparet, quo modo à sugentibus fumus Tababacinus per aquam alliciatur: Deorsum, videlicet, violento motu agitur, atque e fundo vasis per bullas erumpit fuga vacui, ut Philosophi loquuntur. Nec enim natura ullum sustinet vacuum in hoc mundi theatro consistere.

G. Hoc spatium est, quo fumus colligitur; unde et per tubum hauritur præparatus et edulcoratus aquæ beneficio.

NO-

NOTAE AD TERTIAM.

TABELLAM.

EAdem est horum instrumentorum utendi ratio, quæ superiorum; forma tamen diversa, pauloque commodior. Tubus ille, quo fumus hauritur aliquanto longior, eo fine, ut scilicet per hanc orificii sui ab igne distantiam sugentem calore minus afficiat. Interea non negaverim tractu ipso, et mora diuturniore ipsam quoque acrimoniam quadamtenus retundi. Sunt et alia quædam structuræ hujus arcana, quæ subjectis literis declarantur.

A. In hanc spatii cavitatem confertim ingeruntur Tabaci exsiccata folia.

B. Pars hæc inferior in thecam subjecti tubi inserenda est, eique ad medii protuberantis redimiculum fortiter coaptanda.

C. Hæc illa theca est, ac pars superior tubi, in cujus cavitatem summam sic inserenda est vasculi Tabacum continentis perforata portio, ut latera tamen et continentia et contenta exiguo interstitio separentur.

D. Porro et tubus ipse, et subjecta vasculo patella, et lagenæ operculum, quod litera D. insignitum est, eidem lagenæ striatim copulantur.

E. Denique etiam in hoc instrumentorum genere cochleam, quæ orificium lagenæ ambit ex stanno conficiunt.

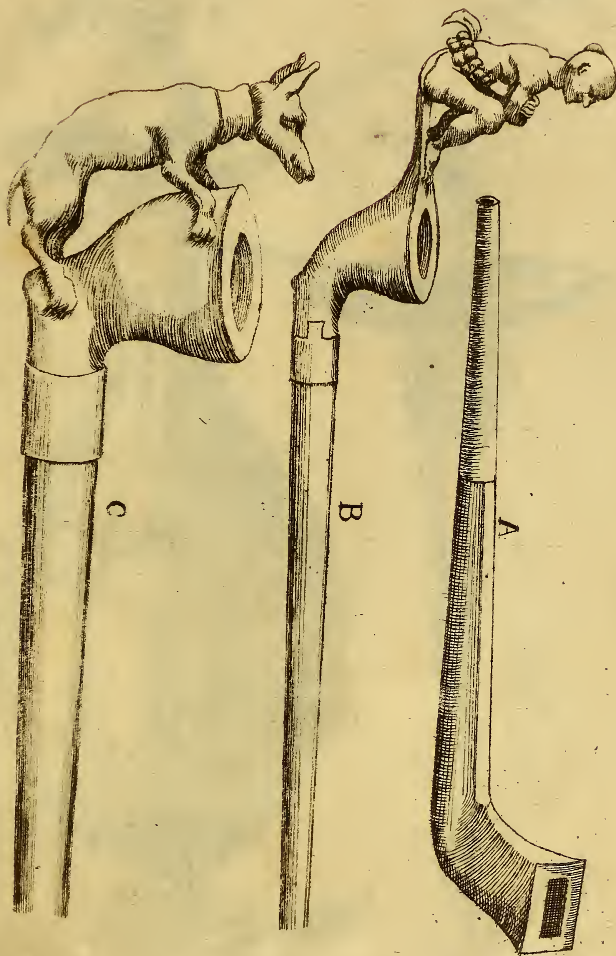
Ingeniosus et ille modus est, quo piscatores circa Bantamam et Jacatram utuntur. Hi quoties navigationi sesse accingunt, quod ignem navigio circumferre inconsultum omnino videatur, hac ratione sibi prospiciunt. Arundinem accipiunt cavam, eamque crassissimam; in quam adductum Tabaci fumum halitu immittunt, atque e vestigio, magna autem solertia, dictam arundinem sic obturant, ut ne minimum quidem fumi ejus expirare valeat. Hinc aperto foramine, quoties et quantum libuerit, accipinnt, labore piscationis defatigati.

FINIS.

Tab. 7.

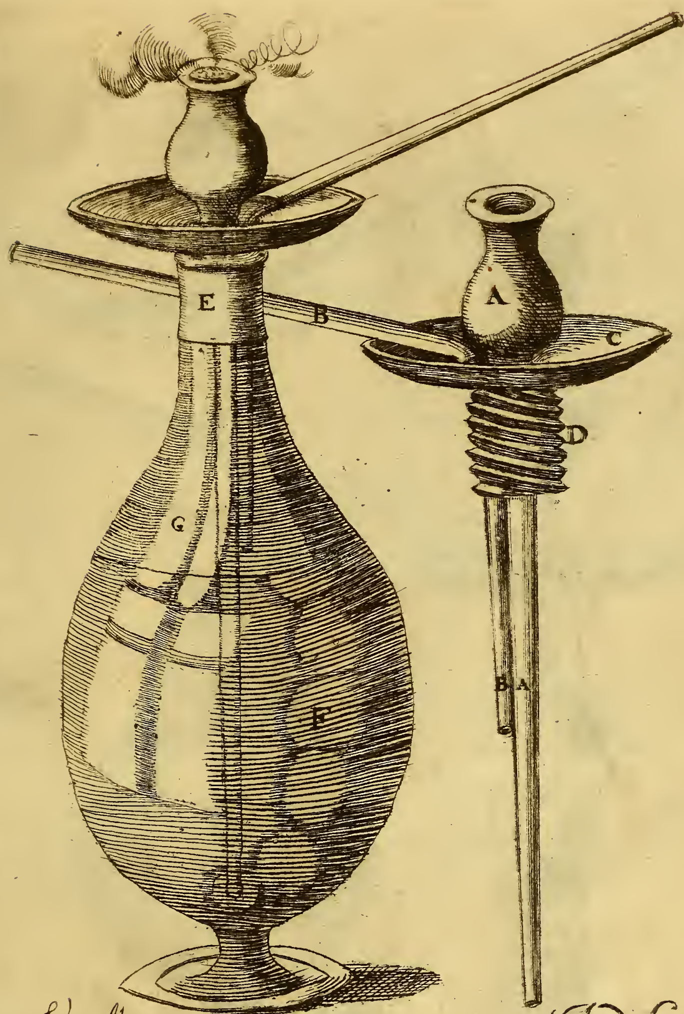

Nicotiana tabaco

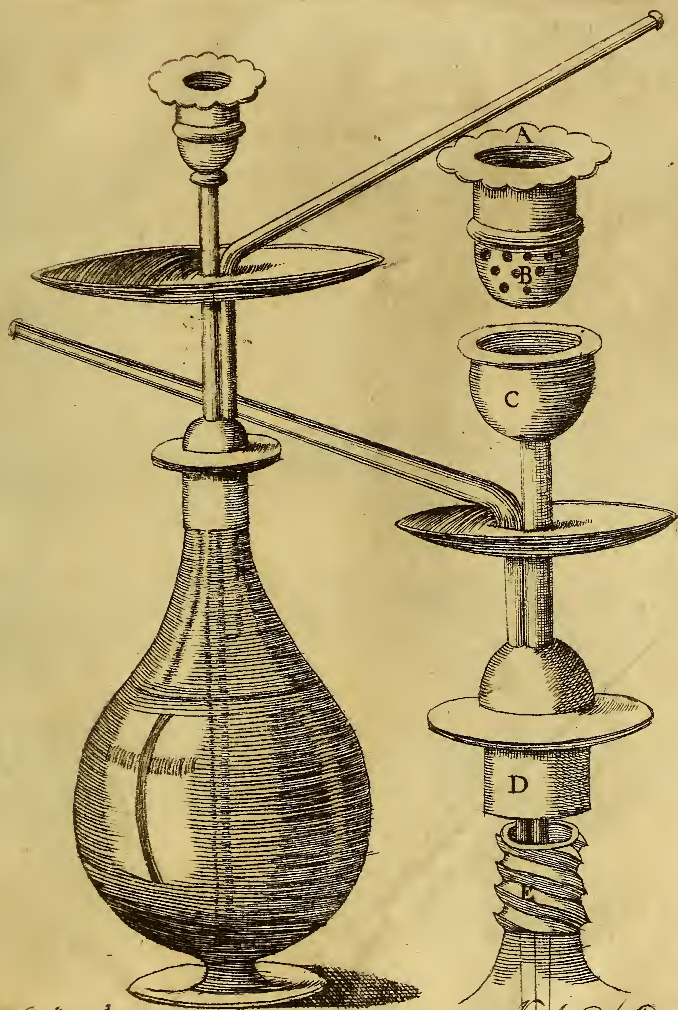
Santos. f   No Arco do Cego.

Correa Vieira f. No Arco do Cego.

Santos f   *No Arco de Cego.*

1,200

+ plates
coll complete
7/83
D.F.

11/97

